

Мойсюк К.О.

студентка;

Костенко М.В.

доцент,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

СОЦІАЛЬНА ІЗОЛЯЦІЯ ОСОБИ ЗАСУДЖЕНОГО В УКРАЇНІ ЯК ШЛЯХ ДО РУЙНУВАННЯ ПСИХІКИ

Інститут соціальної ізоляції особи перебуває у фокусі багатьох міжнародних організацій та національних владних інституцій. В Україні за останнє десятиріччя зміни у законодавстві та прагнення до розвитку цього інституту поступово наближають його до європейських стандартів, але все ж таки і досі існують великі прогалини, що потребують великої уваги.

Серед наших співвітчизників ця проблема вивчалася О.І. Папкіним, В.Ф. Пирожковим, В.І. Поздняковим, Ю.А. Александрівським, Ю.А. Алфьоровою, А.І. Ушатіковим [5], Ю.М. Антоняном, С.А. Беличевою, Ф.Б. Березіною, М.Н. Гернетою [3], В.С. Еміною, Ц.П. Короленко, В.П. Соколовою та ін., з зарубіжних фахівців на неї звертали увагу Б. Беттельхайм, Е. Гофман, В. Франкл та ін.

Взагалі соціальна ізоляція особи є потужним чинником повної зміни людської поведінки, на який психіка кожної особистості реагує по-різному.

Однозначно, що соціальна ізоляція впливає на психіку засудженого і навіть руйнує її. Вона створена, щоб змінити особу засудженого, зробити певну корекцію, усунути певні особистісні дефекти, навіть якщо ці зміни доведеться робити насильно. Позбавлення волі розділяє життя засудженого на «до» та «після», змінює звичне життя засудженого, його поведінку, особистісні прояви. Позбавлення волі передбачає руйнування устояних соціальних зв'язків.

Зміна людської поведінки – стандартний результат відбування покарання у місцях позбавлення волі. Соціальна ізоляція не може не мати негативного впливу на психіку засудженого, а саме у його внутрішньому світі зростають старі та з'являються нові міжособистісні конфлікти, прояви агресії та ворожості стають нормальним станом, часто

спостерігаються депресивні настрої. Перелічені проблеми виникають безпосередньо через суворий побут закладу, великий перелік заборон і обмежень, та маленький натомість перелік прав засудженого, умови для існування часто є майже екстремальними та далекими від людських – і це невичерпний перелік того, що отримує особа у соціальній ізоляції.

Одним з найскладніших періодів для засудженого є період адаптації до умов позбавлення волі (перші 6–8 місяців перебування в установі). Цей період відмічається найбільшою кількістю самогубств, депресивних станів, небажанням сприйняття реальності, приступів агресії і т.д. Саме в цей період найчастіше спостерігаються такі явища, як: 1) дезадаптація – неможливість звикнути до ізоляції від суспільства, нових умов життя; 2) десоціалізація – трансформування позитивних якостей особистості засудженого в негативні.

Підготовка засудженого для повернення до нормального життя на волі – безпосередня мета соціальної ізоляції в зарубіжних країнах. Реалізується ця мета впершу чергу через розвиток вміння підкорення законам, вміння відповідати за свої вчинки, вміння забезпечувати своє існування. Для досягнення цієї мети використовується не лише цілеспрямований виховний вплив на особу засудженого, а й вдосконалення самого процесу виконання покарання.

Досить цікавим є досвід Німеччини з цього питання, що полягає в дотриманні такого важливого принципу, як усвідомлення того, що ізоляція засудженого від суспільства повинна не сприяти втраті смаку волі, а має постійно нагадувати про неї шляхом використання відповідних елементів режиму. Тому, засуджених завжди розташовують у в'язницях, що знаходяться максимально близько до їхнього місця проживання, для того, щоб відстань не стала перепорою в спілкуванні та підтримуванні зв'язку між засудженим та його родиною, друзями і близькими особами. Залежно від режиму засудженим навіть може надаватися відпустка тривалістю від 12 до 21.

Отже на сьогодні в Україні на виході з місця позбавлення волі в Україні ми маємо небезпечну для суспільства особу з пошкодженням психіки. Законодавець має розуміти, що наявність самої ізоляції вже є найбільшим покаранням для особи, тому що обмежується її свобода. Через це, щоб зробити ізоляція важелем зміни особи в кращій бік, необхідно терміново вносити зміни в законодавство, а саме у частині якості добору кадрів, що співпрацюють з засудженими в умовах ізоляції, задля виключення знущань з їх боку над засудженими; нелюдських умов

утримання починаючи з стану камер, ізоляторів, температурного режиму, закінчуючи порціями їжі; створити більше програм спрямованих безпосередньо на збереження психіки людини, її позитивних людських якостей та створення нових.

Список використаних джерел:

1. Андреева Г.М. Социальная психология : учеб. для высш. учеб. завед. / Г.М. Андреева. – 5-е изд., испр. и доп. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 365 с.
2. Березин Ф.Б. Психическая и психофизическая адаптация человека / Ф.Б. Березин. – Л. : Наука, 1988. – 270 с.
3. Гернет М.Н. В тюрьме. Очерки тюремной психологии / М.Н. Гернет. – М. : Право и жизнь, 1925. – 149 с.
4. Зотова О.И. Некоторые аспекты социальнопсихологической адаптации личности / О.И. Зотова, И.К. Кряжева // Психологические механизмы регуляции социального поведения ; под ред. М.И. Бобневой, Е.В. Шороховой. – М. : [б. и.], 1979. – 524 с.
5. Ушатилов А.И. Основы пенитенциарной психологии : учебник / под ред. С.Н. Пономарева ; А.И. Ушатилов, Б.Б. Казак. – Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2001. – 536 с.